

UO‘K: 582.736.2

QO‘QON DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI GERBARIY FONDIDAGI (KD)
FABACEAE OILASI TAHLILI

Sobitjonova Fayziniso

Qo‘qon davlat pedagogika instituti, talaba

Abdupattoyeva Mubinabonu

Qo‘qon davlat pedagogika instituti, talaba

ORCID ID 0009-0006-6094-2325

Usmonov Saminjon

Qo‘qon davlat pedagogika instituti, PhD, dotsent

ORCID ID 0009-0006-1385-0954

Obidjon Turdiboyev

Qo‘qon davlat pedagogika institute, PhD, katta o‘qituvchi

E-mail: turdiboyev.obidjon@mail.ru; ORCID ID 0000-0002-5627-9886

Annotatsiya. Ushbu maqolada Qo‘qon davlat pedagogika instituti biologiya kafedrası gerbariy kolleksiyasida saqlanayotgan Fabaceae oilasining dastlabki tahlili natijalari keltirilgan. Tadqiqotlar natijasida gerbariy fondida Fabaceae oilasiga mansub 13 turkumga mansub 87 dona gerbariy namunalari saqlanganligi aniqlandi.

Kalit so‘zlar: *Astragalus*, Farg‘ona vodiysi, *Glycyrrhiza*, KD gerbariysi, *Trifolium*.

Аннотация. В данной статье представлены результаты предварительного анализа семейства Fabaceae, хранящегося в гербарном фонде кафедры биологии Кокандского государственного педагогического института. В результате исследований установлено, что в гербарном фонде хранится 87 гербарных образцов 13 родов, относящихся к семейству Fabaceae.

Ключевые слова: *Astragalus*, Ферганская долина, *Glycyrrhiza*, гербарий KD, виды.

Annotation. This article presents the results of a preliminary analysis of the Fabaceae family, which was stored in the herbarium collection of the Department of Biology of the Kokand State Pedagogical Institute. As a result of the research, it was determined that 87 herbarium specimens of 13 genera belonging to the Fabaceae family were stored in the herbarium fund.

Key words: *Astragalus*, Ferghana valley, *Glycyrrhiza*, KD herbarium, species.

KIRISH

So‘nggi yillarda dunyoning turli yirik gerbariy fondlarida saqlanayotgan ayrim oilalalar, turkumlar va turlar ustida maqsadli tadqiqot ishlari olib borilmoqda hamda gerbariy fondlarining inventarizatsiyalari amalga oshirilmoqda [1,3].

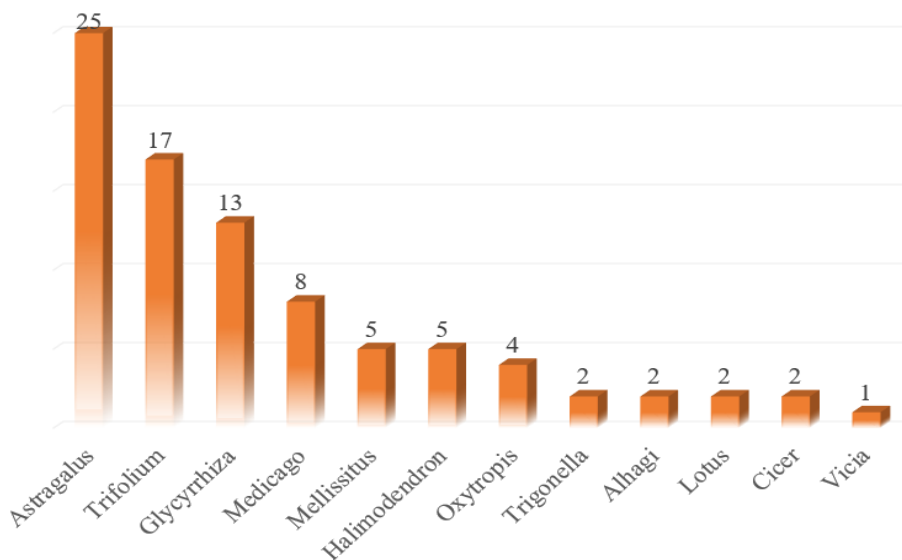
O‘rta Osiyodagi eng yirik gerbariy fondi O‘zbekiston Milliy gerbariysi (TASH) hamda Samarqand davlat universiteti (SAMDU) gerbariy fondlarida saqlanayotgan ayrim oilalar, turkumlar, turlarning inventarizatsiyalari natijasida ushbu gerbariy fondlarida saqlanayotgan namunalar ustida tadqiqotlar olib borilmoqda va natijalar chop etilmoqda [2, 8, 9]. Xususan, F.M. Madaminov va boshqalar (2021) tomonidan TASH fondida *Parrya* Br. turkumining 31 turga kiruvchi 635 ta namunasi saqlanayotganligi aniqlangan va tahlil etilgan [2].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Qo‘qon davlat pedagogika institutida 2024-yilda O‘zbekiston va global bioxilma-xillikni o‘rganishga hissa qo‘shadigan O‘zbekistondagi eng kichik gerbariy fondi Biologiya kafedrasida (KD) tashkil etilgan [5]. Ushbu fondga saqlanayotgan dastlabki inventarizatsiya Sh.Sh. Tursunova va boshqalar (2024) tomonidan olib borilgan. Natijada, *Lamiaceae* Martinov oilasining 8 turkumga mansub 35 ta namunasi saqlanayotganligi aniqlangan [5]. Shuningdek, KD fondida saqlanayotgan gerbariylardan ayrim hududlarga oid floristik tadqiqotlarda, kamyob va endem o‘simlik turlarini tadqiq etishda foydalanilmoqda [4] Dala tadqiqotlari 2024-yil aprel-sentabr oylarida olib borildi (2-rasm). *Fabaceae* Lindl. oilasiga mansub o‘simliklarni aniqlashda O‘rta Osiyo o‘simliklar aniqlagichi (6 tom) va O‘zbekiston florasini (3 tom) asarlaridan foydalanildi [4, 7].

NATIJALAR

Olib borilgan kameral tadqiqotlar natijada Qo‘qon davlat pedagogika instituti Biologiya kafedrasida gerbariy fondida (KD) saqlanayotgan *Fabaceae* Lindl. oilasiga mansub gerbariy namunalarining tahlili amalga oshirilgan. Natijada, 13 turkumga mansub 87 gerbariy namunalari saqlanayotganligi aniqlandi (1-rasm).

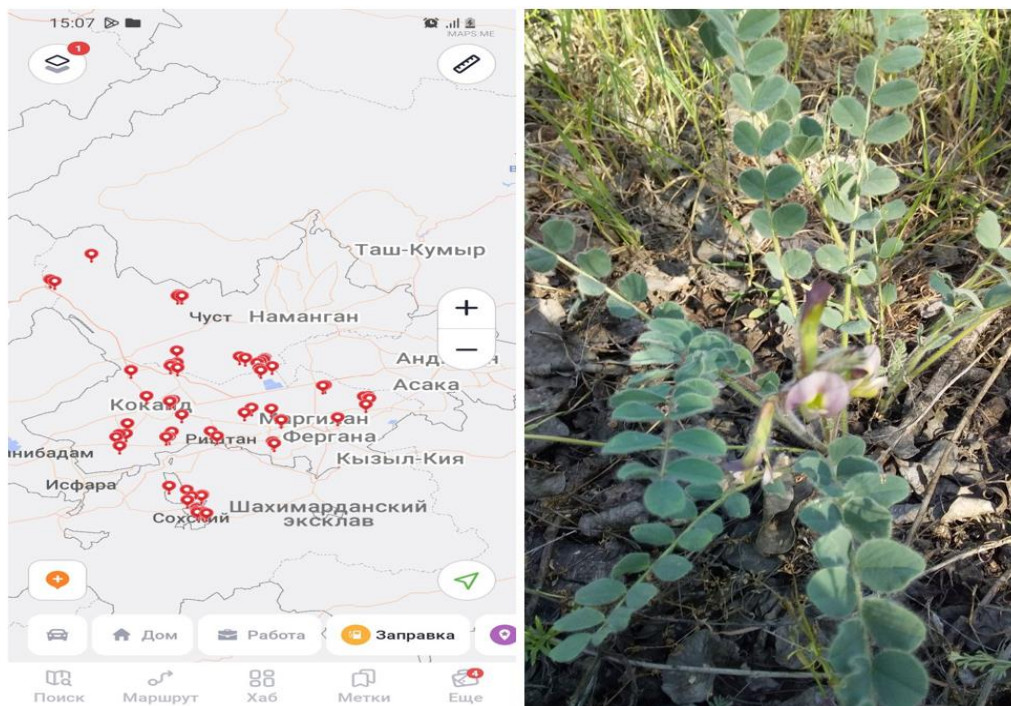
1-rasm. KD gerbariy fondida saqlanayotgan *Fabaceae* oilasi tahlili

Fabaceae oilasiga mansub barcha gerbariy namunalari 2024-yil mart-sentabr oylarida Farg‘ona vodiysining Chust, Mingbuloq, Zilxa, Yozyovon, Bostonbuva, Akbarabod tabiat yodgorliklari (2-rasm), Dang‘ara tumaning Oqjar qishlog‘i, Oloy tizmasining Sariqo‘rg‘on, Sho‘rsuv qishloqlari, atroflaridan terilgan (3 rasm).

2-rasm. Dala tadqiqotlari: Akbarabod tabiat yodgorligi, 5-may 2024-yil

Eng ko‘p gerbariy namunalariga ko‘ra, *Astragalus* L. (25 ta), *Trifolium* L. (25 ta), *Glycyrrhiza* L. (8 ta) turkumlari yetakchilik qiladi. Fondagi eng kam gerbariy namunalari *Trigonella* L., *Alhagi* Tourn. ex Gagnebin, *Cicer* L., *Lotus* L. turkumlariga tegishli, 2 tadan namunaga ega. *Vicia* L. turkuming esa 1 ta namuna bor. Dala tadqiqotlari natijasida *Astragalus* L. turkumining Farg‘ona vodiysida kam tarqalgan endem turlaridan *Astragalus rubellus* Gontsch. turining gerbariy namunalari terildi. Kelgusida bu turning bioekologiyasini tadqiqotchilar bilan birgalikda o‘rganish rejalashtirilgan (3-rasm).

3-rasm. Dala tadqiqotlari nuqtalari (2023-2024 yillar): Maps.me programma (chapda), *Astragalus rubellus* Gontsch. (5-iyul 2024-yil, o‘ngda)

MUHOKAMA

Qo‘qon davlat pedagogika instituti Biologiya kafedrası (KD) gerbariy fondining tashkil etilishi O‘zbekiston florasini o‘rganishda muhim qadamlardan biri hisoblanadi. Yangi tashkil etilgan gerbariy fondi Farg‘ona vodiysi florastik tarkibni shakllantirishda, kamyob va endem o‘simlik turlarini tadqiq etishda muhim sanaladi.

XULOSA

KD gerbariy fondida saqlanayotgan gerbariy namunalarini tahlil qilish natijasida Fabaceae oilasiga mansub kam terilgan hamda umuman terilmagan turkumlar va turlar gerbariy namunalari bilan boyitish zarur. Gerbariy fondida saqlanayotgan

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Kalema J. The use of herbarium plant databases in identifying areas of biodiversity concentration: the case of family Acanthaceae in Uganda // *African Journal of Ecology*, 2008, №46. Pp. 125-126.
2. Madaminov F.M., Akbarov F.I., Turginov O.T., Tojibaev K.Sh. Analysis of species of the genus *Parrya* R. Br. which are being kept in the unique scientific object National herbarium of Uzbekistan (TASH) // *Scientific bulletin*, 2021, №4(3), 10. Pp. 5-12.
3. Seregin A. P. Moscow Digital Herbarium: a consortium since // *Taxon*, 2020, №69(2). Pp. 417-419.
4. Turdiboev O.A., Ruzimatov R. Taxonomic analysis of the flora of the Akbarabad natural monument // *Spiraeanthus*. 2024. Vol. 1. Pp. 109-111.
5. Tursunova Sh., Raximjonova Z., Sodiqov S., Ismolilova R., Turdiboyev O. Qo‘qon davlat pedagogika instituti gerbariy fondidagi (KD) Lamiaceae oilasi tahlili // *Tabiiy fanlarning dolzarb masalalari va yechimlari Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari*. Qo‘qon, 2024, – B. 6-8.
6. Введенский А.И. (Ред.) Флора Узбекистана. 1955. Том III. Ташкент, Издательство «Фан» АН РУз, – С. 386-787.
7. Камелин Р.В., Ковалевская С.С., Набиев М.М. Сем. Fabaceae. Определитель растений Средней Азии. 1981. Т. 6. Ташкент, 381 с.
8. Махкамов Т.Х., Ибодуллаева Ю.О. Ревизия коллекции рода *Corydalis* в Национальном гербарии Узбекистана (TASH) // *Систематические заметки по материалам гербария им. ПН Крылова Томского государственного университета*. 2021, №123. – С. 43-52.
9. Хайдаров Х.К. SamDU gerbariysida saqlanayotgan Dicotyledones ajdodiga mansub taksonlarning tahlili // *Fundamental fan va amaliyot integratsiyasi. Muammolar va istiqbollar*. Respublika ilmiy amaliy konf. materiallari. Toshkent, 2018, 37-39.